

TARBIYA VA TA’LIM JARAYONIDA OILANI O’RNI

Islomova Gulhayo Rustamjonovna

Kalit soʻzlar: *koʻnikma, bilim, tarbiya, dunyoqarash, jarayon, taʼlim, qadriyat, odob-axloq, oila, ota-ona, hurmat-eʼtibor.*

KIRISH

Oila — jamiyatning asosiy boʻgʻini boʻlib, shaxsning shakllanishida, tarbiyasida va taʼlimida muhim rol oʻynaydi. Oila muhiti bolaning dunyoqarashi, axloqiy qadriyatlari va hayotiy koʻnikmalarini shakllantiradi. Tarbiya va taʼlim jarayonida oilaning oʻrni beqiyosdir, chunki aynan oilada bolalar birinchi hayot saboqlarini oladilar.

Oilaning tarbiyaviy funksiyalari

Axloqiy tarbiya

- Namuna boʻlish: ota-onalar oʻz xulq-atvori, munosabati va qadriyatlari bilan bolalarga oʻrnak boʻlishadi.

- Axloqiy qadriyatlarni singdirish: oilada halollik, adolat, mehnatsevarlik, hurmat, mehr-oqibat kabi qadriyatlar oʻrgatiladi.

- Toʻgʻri va notoʻgʻri xatti-harakatlarni tushuntirish: bolalarga yaxshi va yomon narsalarni ajratishga yordam berish, xatolarni toʻgʻrilashga oʻrgatish.

- Urf-odat va anʼanalarni oʻrgatish: milliy va oilaviy urf-odatlar bolalarni oʻzligini anglashga yordam beradi va madaniy merosga hurmatni shakllantiradi.

Ijtimoiy tarbiya

- Muloqot koʻnikmalarini rivojlantirish: oila aʼzolari bilan muloqot qilish orqali bolalar oʻz fikrlarini bildirish, tinglash va hamdardlik qilishni oʻrganadilar.

- Jamoadagi xulq-atvor qoidalarini oʻrgatish: oilada bolalar boshqalar bilan munosabatda boʻlish, oʻzgalar fikrini hurmat qilish va jamoa manfaatlarini hisobga olishni oʻrganadilar.

- Masʼuliyatni his qilishni oʻrgatish: bolalarga uy ishlarida yordam berish, vazifalarni bajarish va javobgarlikni oʻz zimmasiga olishni oʻrgatish.

Mehnat tarbiyasi

- Mehnatga hurmatni shakllantirish: ota-onalarning mehnat faoliyati bilan tanishtirish, mehnatning qadrini tushuntirish.

- Uy ishlarida ishtirok etish: bolalarga uy ishlarida yordam berish, oʻzlariga xizmat qilish koʻnikmalarini oʻrgatish.

- Kasb tanlashga yoʻnaltirish: bolalarning qiziqishlari va qobiliyatlarini aniqlashga yordam berish, kasb tanlashda maslahatlar berish.

Estetik tarbiya

- Go‘zallikni his qilishni o‘rgatish: tabiat, san‘at asarlari va musiqani qadrlashga o‘rgatish.

- Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish: rasm chizish, qo‘shiq aytish, raqsga tushish va boshqa ijodiy faoliyatlar bilan shug‘ullanishga undash.

Oilaning ta’limiy funksiyalari

Bilim olishga qiziqishni uyg‘otish

- Kitob o‘qishga undash: bolalarga kitob o‘qib berish, kitoblar bilan tanishtirish va ularda bilimga qiziqish uyg‘otish.

- O‘quv faoliyatini qo‘llab-quvvatlash: uy vazifalarini bajarishda yordam berish, o‘quv materiallarini tushunishga ko‘maklashish.

- Ilmiy-ommabop adabiyotlar bilan tanishtirish: bolalarni ilm-fan sohasidagi yangiliklar va qiziqarli ma’lumotlar bilan tanishtirish.

Maktab bilan hamkorlik

- O‘qituvchilar bilan muloqot qilish: bolaning o‘qishi, xulqi va muammolari haqida o‘qituvchilar bilan muntazam ravishda muloqotda bo‘lish.

- Ota-onalar yig‘ilishlarida faol ishtirok etish: maktab hayotida qatnashish, o‘quv jarayonini takomillashtirishga hissa qo‘shish.

- Maktab tadbirlarida yordam berish: maktab tadbirlarida ishtirok etish va ularni tashkil qilishda yordam berish.

Qiziqishlarni rivojlantirish

- To‘garaklarga qatnashtirish: bolaning qiziqishlariga mos keladigan to‘garaklarga, sport seksiyalariga yoki san‘at maktablariga qatnashtirish.

- O‘z-o‘zini rivojlantirishga yordam berish: bolaning mustaqil bilim olishi uchun sharoit yaratish, unga kerakli resurslar (kitoblar, internet) bilan ta’minlash.

Oila va maktab hamkorligining ahamiyati

Oila va maktab hamkorligi bolaning tarbiyasi va ta’limida muhim rol o‘ynaydi. Ota-onalar va o‘qituvchilarning birgalikdagi harakatlari bolaning har tomonlama rivojlanishiga yordam beradi:

- O‘quv jarayonining samaradorligi oshadi: ota-onalar bolaning maktabdagi muvaffaqiyatlari va qiyinchiliklaridan xabardor bo‘lishadi va ularni hal qilishda yordam berishadi.

- Bolaning psixologik holati yaxshilanadi: bolalar ota-onalari va o‘qituvchilar tomonidan qo‘llab-quvvatlanishini his qilishadi, bu esa ularning o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshiradi.

- O‘qituvchilarning ish yuki kamayadi: ota-onalar maktab tadbirlarida yordam berishadi va bolaning tarbiyasi uchun mas’uliyatni o‘z zimmalariga olishadi.

XULOSA

Tarbiya va ta’lim jarayonida oilaning o‘rni beqiyosdir. Oila muhiti bolaning axloqiy, ijtimoiy va ma’naviy qadriyatlarini shakllantiradi, bilim olishga qiziqishini uyg‘otadi va

hayotga tayyorlaydi. Ota-onalar va o‘qituvchilarning hamkorligi bolaning har tomonlama rivojlanishi uchun muhim shartdir.